

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Севрук Володимир Геннадійович,
кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник
відділу організації наукової діяльності
та захисту прав інтелектуальної власності,
старший дослідник, доцент,
Національна академія внутрішніх справ,
Україна, м. Київ
e-mail: vovasevruklev@gmail.com
ORCID 0000-0003-3444-9706

doi: 10.21564/2414–990X.154.232339
УДК 343.9.024:343.975(5)(6)(94)

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИМ ГРУПАМ І ЗЛОЧИННИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ, ЯКІ СФОРМОВАНІ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ В КРАЇНАХ АЗІЇ, АФРИКИ ТА АВСТРАЛІЇ

На основі порівняльно-правового дослідження зарубіжного досвіду країн Азії, Африки та Австралії щодо протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, визначено можливості впровадження позитивного зарубіжного досвіду в роботу правоохоронних органів України. Мета нашої наукової розвідки передусім полягає в тому, щоб практичним працівникам, які займаються протидією організованим групам та злочинним організаціям, що сформовані на етнічній основі, дати уявлення про це негативне явище. Також у статті наголошено на особливостях збирання, аналізу, накопичення та зберігання обміну інформації з метою її зручного та ефективного використання правоохоронними органами різних країн під час виявлення, документування та розслідування злочинів, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.

Ключові слова: етнічна злочинність; організовані групи, які сформовані на етнічній основі; злочинні організації, які сформовані на етнічній основі; протидія; зарубіжний досвід.

Сеvрук В. Г., кандидат юридических наук, ведучий научний сотрудник отдела организациии научной деятельности и защиты прав интеллектуальной собственности, старший исследователь, доцент, Национальная академия внутренних дел, Украина, г. Киев.
e-mail: vovasevruklev@gmail.com ; ORCID 0000-0003-3444-9706

Теоретические и прикладные проблемы противодействия организованным группам и преступным организациям, которые сформированы на этнической основе в странах Азии, Африки и Австралии

На основе сравнительно-правового исследования зарубежного опыта стран Азии, Африки и Австралии по противодействию преступлениям, совершаемым организованными группами и преступными организациями, которые сформированы на этнической основе, определяются возможности использования положительного зарубежного опыта в работе правоохранительных органов Украины. Цель нашей публикации заключается в том, чтобы на практике правоохранительным органам, которые занимаются противодействием организованным группам и преступным организациям, которые сформированы на этнической основе, дать представление об этом отрицательном явлении. Также в статье указываются особенности сбора, анализа, накопления и хранения обмена информации с целью ее удобного и эффективного использования правоохранительными органами различных стран при обнаружении, документировании и расследовании преступлений, совершаемых организованными группами и преступными организациями, которые сформированы на этнической основе.

Ключевые слова: этническая преступность; организованные группы, сформированные на этнической основе; преступные организации, которые сформированы на этнической основе; противодействие; зарубежный опыт.

Вступ. Проблема протидії організованих етнічних злочинності є актуальною не тільки для України, а й для всієї світової спільноти загалом, адже інтенсивні міграційні потоки зумовили поширення етнічних злочинних угруповань по всій планеті [1]. Отже, організована злочинність у її національних і транснаціональних проявах була й залишається глобалізаційним викликом і серйозною загрозою національній безпеці окремих держав, які намагаються максимально зосередити свої організаційні, кадрові, фінансові зусилля на діяльності з контролю за організованою злочинністю, шукають нові шляхи реагування на її видозміни, вивчають досвід інших країн у сфері протидії цьому феномену [2, с. 190].

На відміну від України, більшість зарубіжних держав вже запровадили ефективні програми запобігання та протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, сформованими на етнічній основі. Ці країни раніше визнали цю проблему на державному рівні та дійшли висновку, що ігнорування не допоможе позбавитися проблеми, яка дійсно існує, і, відповідно, почали шукати та запроваджувати на законодавчому рівні шляхи вирішення запобігання й протидії організованих етнічних злочинності. Україна ще перебуває на шляху трансформації і вироблення чіткої політичної спрямованості у цій сфері, тож повинна опиратися на вже набутий зарубіжний досвід запобігання та протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, але обов'язково зважати на правосвідомість та ментальні особливості громадян.

Як зазначав відомий французький правознавець Марк Ансель, вивчення зарубіжного досвіду відкриває перед юристом нові горизонти, дозволяє йому

краще пізнати право своєї країни, бо специфічні риси цього права особливо чітко виявляються в порівнянні з іншими системами. Порівняння здатне озброїти юриста ідеями та аргументами, які не можна отримати навіть при дуже хорошому знанні тільки власного права [3, с. 38].

Міжнародний досвід боротьби з організованою злочинністю показує, що певна державна політика може істотно ускладнити активність організованих злочинних угруповань, зробити її неефективною, що в підсумку веде до переносу арени кримінальної діяльності злочинних планів в інші країни. Одним з елементів державної політики виступає ухвалення законодавства, яке заважає заробити гроші у кримінальний спосіб, полегшує виявлення злочинців і доведення їх провини [4, с. 293]. Констатовано, що в зарубіжних країнах функції протидії наразі поступаються місцем запобіганню етнічним організованим злочинним групам шляхом забезпечення усунення причин та умов, і запобіжним заходам, що спрямовані на контроль над злочинністю з використанням широкого спектру допомоги громадян [5]. На наше переконання, для правоохоронних органів України, які здійснюють протидію злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, що сформовані на етнічній основі, буде також важливий досвід запобігання таким угрупованням.

Протягом останніх двадцяти років у світі відбуваються небувалі політичні, економічні, соціальні та технологічні зміни. Організовані злочинні угруповання використовують зростаючі можливості кримінальної діяльності, створені в результаті змін у світовій економіці, попиту і пропозиції на незаконні товари й послуги, полегшення пересування між різними країнами, неефективних законів і корумпованих офіційних осіб [6].

Вивчаючи зарубіжний досвід і здійснюючи конструктивний аналіз підходів різних держав до питання протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, варто констатувати, що у світі за останні десятиріччя змінилися підходи до визначення природи і сутності цього явища, а також концепція правоохоронних органів щодо протидії організованим етнічній злочинності. Так, наприклад, низка європейських держав не ведуть відкритої статистики щодо етнічного походження злочинців, а лише окремі правоохоронні структури групують їх за видами злочинів (щодо протидії торгівлі людьми, зброєю, наркотиками тощо), інші держави ведуть статистику лише щодо походження засуджених та ув'язнених в установах виконання покарань, окремі держави порівнюють лише кількість вироків у кримінальних провадженнях тощо.

У контексті сказаного звернемося до позиції І. М. Охріменка, який процес запозичення зарубіжного досвіду умовно розділив на кілька етапів:

- 1) збирання інформації про досвід окремої держави або групи держав;
- 2) аналіз з метою виявлення позитивних і негативних аспектів певної моделі, розповсюдженої в іншій країні (країнах);
- 3) установлення ступеня прийнятності такої моделі для України;

4) вироблення наукових засад, методичних рекомендацій щодо запровадження такого досвіду в Україні;

5) реалізація моделі на практиці з постійним науковим супроводженням, спостереженням за станом «приживлення» інновацій на вітчизняній ниві;

6) супроводження освітнього процесу, починаючи від укладення розкладів занять до організації взаємодії з викладачами, робота методистів, начальників курсів [7, с. 66–67].

Підтримуємо думку вченого, що спочатку потрібно створити серйозне підґрунтя для наукових досліджень і запровадження зарубіжного досвіду у повсякденну роботу правоохоронних органів.

Далі вважаємо за потрібне зосередити увагу на основних недоліках нормативно-правового регулювання організаційно-тактичних засад протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, окремих зарубіжних країн, а також обґрунтувати пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення відомчого нормативно-правового регулювання України у цій сфері. З огляду на таке, метою цього підрозділу є правовий аналіз досвіду зарубіжних держав щодо протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, сформованими на етнічній основі.

Варто погодитися з думкою М. Ю. Вороніна і С. П. Петрова, які вважають, що існування етнічних груп злочинців – показник соціальної невлаштованості громадян на своїй батьківщині, безробіття, напівлегального становища в місцях тимчасового проживання в країні перебування і т. ін. І країни Європи та Азії в цьому плані не є винятком, вбачається, що значна кількість цих мігрантів «почала своє становлення в новому соціумі з кримінальної діяльності» [8; 9, с. 90]. Сучасна криміногенна обстановка у світі свідчить про все більшу впливовість основних етнічних злочинних організацій країн Східної Європи, Африки, Америки і Південно-Східної Азії та їх національних діаспор у різних регіонах [10, с. 114].

Отже, багатокультурність давно стала неминучою реальністю більшості країн світу. Можна не помічати, що життя не лише великої частини нелегальних мешканців, а також повноправних громадян багатьох держав зорганізоване за принципом належності до етнічної, лінгвістичної та релігійної громади, що не відповідає формату «титульної нації». Аналогічна ситуація зі злочинністю. Що більше інформації вдається зібрати про зловмисників, то кращі шанси запобігти злочину. Зрозуміло, що певна категорія інформації потребує обережного поводження з нею. Але відмова знати рідко коли була надійною зброєю [11]. Єдиної моделі етнічної злочинної організації у світі немає. Такі структури діють у різних регіонах світу, мають свою специфічну спеціалізацію, використовують різні методи, прийоми, тактику діяльності, мають різний кількісний склад тощо, але об'єднує їх єдина спільна мета – отримання від зайняття злочинним промислом, що може поєднуватися із веденням, на перший погляд, законної діяльності, надвисокого прибутку. Діапазон структурної побудови транснаціональних

злочинних організацій достатньо широкий – від організацій з жорсткою структурою до більш гнучких і динамічних мереживних структур, від корпорацій до місцевих спеціалізованих фірм. До найбільш поширених видів злочинного промислу, якими займаються транснаціональні злочинні організації, належить індустрія наркобізнесу, незаконна торгівля зброєю та ядерними матеріалами, крадіжки і контрабанда автотранспортних засобів, викрадення предметів мистецтва, незаконна міграція, торгівля людьми та ін. [10, с. 114].

Виходячи з аналізу вивчених матеріалів, можна виокремити країни, де організована злочинність має місце тривалий час і чинить серйозний вплив на криміногенну ситуацію не тільки всередині цих держав, а й за їх межами. Це такі країни, як Китай (Тріади), Японія (Якудза), США (Коза Ностра), Колумбія (картелі), Італія (мафія) [12, с. 392–393]. Необхідно також зазначити, що досвід зарубіжних країн цікавий з точки зору їх ефективності у протидії викликам і загрозам організованої злочинності. При цьому, правда, не варто забувати, що, незважаючи на високий рівень соціально-економічного розвитку та повагу до прав і свобод людини, в розвинених країнах масштаби організованої злочинності дуже великі. Це стосується США, різною мірою країн Євросоюзу, Канади, Японії [13].

Організовані групи і злочинні організації, які сформовані на етнічній основі, відрізняються одна від одної конкретними показниками, насамперед, історичним корінням, регіональним розташуванням, сферою дії (країни Північної та Південної Америки, Європи, Азії, Африки, Австралії), характером злочинних дій. Нерідко в одній державі діє до десятка етнічних злочинних угруповань, які час від часу здійснюють перерозподіл впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку різних аспектів протидії організованим групам і злочинним організаціям, сформованим на етнічній основі в країнах Азії, Африки та Австралії, зробили вітчизняні та зарубіжні теоретики й практики, зокрема: М. Ансель (M. Ansel), М. О. Бадюк (M. O. Badjuk), О. О. Бахуринська (O. O. Bahurynska), П. Д. Біленчук (P. D. Bilenchuk), В. Я. Бондарчук (V. Ya. Bondarchuk), Р. Вайт (R. White), Дж. Вест (J. West), А. М. Виклюк (A. M. Vikljuk), В. В. Вінчук (V. V. Vincuk), М. Ю. Воронін (M. Ju. Voronin), М. Бутлер (M. Buttler), А. П. Гель (A. P. Gel), С. Гуерра (C. Guerra), О. Ф. Долженков (O. F. Dolzhenkov), К. В. Кузнецов (K. V. Kuznesov), Л. М. Кулик (L. M. Kulyk), А. Лазарева (A. Lazareva), Р. Лампуньяні (R. Lampugnani), С. Лаурейн (S. Laurejn), Т. М. Міщенко (T. M. Mishhenko), І. Л. Невзоров (I. L. Nevzorov), І. М. Охріменко (I. M. Ohrimenko), С. П. Петров (S. P. Petrov), С. Пеппон (S. Perrone), М. В. Підболячний (M. V. Pidboljachnij), О. М. Поздняков (O. M. Pozdnjakov), С. В. Пірчев (S. V. Pырчев), А. О. Расюк (A. O. Rasjuk), Р. К. Рагаван (R. K. Raghavan), Г. С. Семаков (G. S. Semakov), В. Є. Скулиш (V. Je. Skulysh), Є. Д. Скулиш (Je. D. Skulysh), В. Ю. Стельмахов (V. Yu. Stelmahov), М. М. Шакир'янов (M. M. Shakirjanov). Віддаючи належне проведеним науковим напрацюванням, варто зазначити, що зазначена проблематика потребує ґрунтовних (новітніх) наукових доробків, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

З огляду на викладене **метою статті** є правовий аналіз досвіду зарубіжних держав щодо протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, сформованими на етнічній основі.

Виклад основного матеріалу. Цілком слушним є твердження О. Ф. Долженкова, що групи азіатської організованої злочинності дедалі більше беруть участь у злочинній діяльності й можуть стати у майбутньому великою проблемою для органів правопорядку України [14].

Злочинні угруповання з Туреччини активно діють у всій Європі, особливо в країнах, де широко представлена турецька діаспора, наприклад, у Німеччині, Нідерландах і Великій Британії. Вони займаються торгівлею наркотиками, особливо героїном, а також іншими видами нелегального бізнесу – сутенерством, торгівлею людьми, вимаганням і гральним бізнесом [15].

Зростає значення Туреччини як з'єднуючого пункту для мігрантів, яких потім часто експлуатують турецькі організовані злочинні угруповання. Останні вирізняються надзвичайним досвідом у сфері складання маршрутів для поставки незаконних товарів і використовують більшість своїх ресурсів та контактів в країнах Європейського Союзу задля збільшення прибутків, отриманих від такого дохідного злочинного ринку [16].

Організована злочинність в Ізраїлі (часто вживається термін «ізраїльська мафія») не носить мафіозно-ієрархічного характеру і складається з безлічі організованих злочинних угруповань, які періодично створюють альянси між собою або ведуть кримінальні війни за сфери впливу. Крім угруповань, які складаються переважно з місцевих євреїв, наявні угруповання арабів та інших етнічних меншин. Основними сферами інтересів угруповань є обіг наркотиків (зокрема, експорт екстазі в США та Західну Європу), контроль підпільних ігрових салонів, борделів, вуличних сутенерів і пунктів обміну валюти, рекет власників ресторанів, нічних клубів і транспортних компаній [17].

З січня 2006 р. урядом Ізраїлю розпочато широкомасштабну кампанію у боротьбі з організованою злочинністю. Станом на 2009 р. поліція Ізраїлю виокремлювала шість найбільших злочинних угруповань, які діяли по всій країні, та 11 угруповань меншого масштабу, що діяли в окремих містах чи міських районах. До числа найбільш впливових злочинних сімей входили угруповання Розенштейна (Тель-Авів), Абарджіл (Тель-Авів і Лод), Абулбуля (Нетанія), Мульнера (Тель-Авів), Ширазі (Нетанія) і Домрані (Ашкелон) [17]. Наприклад, Абарджіль діяли в альянсі з угрупованням братів Альперонів, проти яких виступали Абулбуль, Мульнер і Розенштейн [17].

Тюремні угруповання Ізраїлю формуються за етнічною, релігійною та земляцькою ознаками. Найбільшими угрупованнями є громади ізраїльських арабів (суніти, зокрема бедуїни і християни), палестинців, друзів, релігійних євреїв і світських євреїв (останні діляться на сефардів, бухарських євреїв, грузинських євреїв, гірських євреїв і російських євреїв), а також нелегальних мігрантів з країн Південно-Східної та Південної Азії, Східної Європи, Північної Африки

і Близького Сходу. Конфлікти ворогуючих угруповань за контроль над тюремними блоками періодично переходять у збройні зіткнення [17].

Організована злочинність в Індії являє собою елементи організованої злочинності, що діє на території Індії, або злочинні групи, які мають індійське походження і займаються кримінальною діяльністю в інших державах [18; 19].

Пакистанські злочинні угруповання поширені в багатьох країнах, вони мають політичну підтримку. Ці угруповання в основному сформовані за етнічною ознакою і чинять вплив на уряд. Пакистанські угруповання займаються незаконним обігом наркотиків, захопленням земель, незаконним обігом зброї, торгівлею людьми, грабежами, вбивствами (зокрема, замовними), шахрайством, відмиванням грошей, вимаганням, незаконними азартними іграми і сутенерством. Один з найбільш розшукуваних злочинців у світі – ватажок могутнього індійського угруповання Компанія «Д» (діючого також у Пакистані) Дауд Ібрагім, за версією журналу Forbes, ховається в місті Карачі. Іншим відомим пакистанським злочинцем є Рехман Декана [20].

Пакистан також відомий як місце базування великих наркокартелів, які експортують героїн, вироблений в Афганістані. Сусідній Афганістан є найбільшим виробником героїну в світі, але через відсутність виходу до моря значна частина героїну експортується через Пакистан у різні регіони планети, такі як Близький Схід, Європа та Австралія [20].

Пакистанська мафія складається з кашмірських банд (вони діють також у Великій Британії), пуштунських угруповань, які співпрацюють з пуштунськими угрупованнями в Афганістані, банд Сіндхі, що діяли в Карачі, й банд Панджабі, що діють на всій території країни і також у Великій Британії) [20].

У Міністерстві громадської безпеки Китайської Народної Республіки ще 10 років тому було створено спеціалізований підрозділ по боротьбі з організованою злочинністю – відділ боротьби з організованою злочинністю. Він підпорядковується бюро карного розшуку Міністерства громадської безпеки. Підрозділи відділу дислокуються на всій території країни. З лютого 2006 р. Центральний Комітет Комуністичної партії Китаю (далі – ЦК КПК) проводить спеціалізовану кампанію «по боротьбі з організованою злочинністю і бандитизмом». Для організації такої координації діяльності різних державних органів у лютому 2006 р. ЦК КПК створив Групу координації боротьби з організованою злочинністю і бандитизмом по всій країні, яка підпорядкована Політико-правовому комітету ЦК КПК. Утім, ця група не є постійно діючим органом. В органах прокуратури також немає спеціального підрозділу по боротьбі з організованою злочинністю. Крім того, судова система КНР й досі не забезпечила спеціалізацію суддів з розгляду кримінальних справ про злочини, вчинені організованими злочинними групами. Варто зазначити, що й Україна вже входить до сфери впливу китайських злочинних угруповань, оскільки на теренах нашої держави проживає значна кількість громадян Китаю, а згідно з даними багатьох зарубіжних експертів, китайські діаспори за кордоном перебувають під негласним контролем мафіозних структур. Зокрема, в м. Києві у 2005 р. підрозділом з

боротьби з організованою злочинністю Управління СБУ в місті Києві проведено спецоперацію, у результаті якої було звільнено з «мафіозного полону» 90 китайських нелегалів-заручників [21, с. 170; 22].

Тріада – форма таємних злочинних організацій в Китаї і в китайській діаспорі. Тріадам завжди були властиві загальні переконання (віра в містичне значення цифри 3, звідки і пішла їх назва). Наразі тріади відомі в основному як злочинні організації, поширені на Тайвані, в США та інших центрах китайської імміграції, що спеціалізуються на торгівлі наркотиками та іншій злочинній діяльності [23].

Китай все ще вважається основною країною-постачальником підроблених продуктів, призначених для ЄС. Китайські організовані злочинні групи частково діють у виробництві, перевезенні та розповсюдженні контрафактних цигарок, одягу, взуття, іграшок і фармацевтичної продукції. Підробки з Азії часто перевозяться через зони вільної торгівлі в ОАЕ на шляху до ЄС. Це сприяє приховуванню походження та ознак небрендових товарів з відповідними логотипами. Своєю чергою ОАЕ є одним з найголовніших джерел контрафактних продуктів, вилучених на кордонах ЄС, і транзитним пунктом для фальсифікованих препаратів, адже країна також виступає пунктом перевантаження товарів з Індії та інших частин Азії [16].

В'єтнамська мафія – загальна назва для організованої злочинності у В'єтнамі та етнічних злочинних угруповань, що складаються з в'єтнамців. Великі в'єтнамські угруповання мають ієрархічну структуру за принципом, близьким до китайських тріад. В'єтнамську мафію іноді називають «змією» через її транснаціональну діяльність – спочатку з'являється «голова» – людина, що встановлює контакти з владними національними структурами, потім підтягується «тіло» – основні сили організованого злочинного угруповання. В середині угруповання встановлено жорстку ієрархію, залізну дисципліну і тотальний контроль за кожним учасником спільноти [24]. У невеликих же в'єтнамських бандах зазвичай немає ієрархічної структури, лідером стає найбільш досвідчена людина. Лідерство в банді змінюється залежно від того, у кого більше досвіду в тій чи іншій справі. Це ускладнює боротьбу правоохоронних органів з в'єтнамською мафією, оскільки лідера важко встановити, і після затримання ватажка угруповання зазвичай не розпадається [25].

Після другої хвилі еміграції з В'єтнаму його представники почали створювати «бродячі банди», які залякуванням і силою займалися вимаганням у своїх співвітчизників. Переїжджаючи з місця на місце, вони використовували насильницькі методи, залишались безконтрольними, це призводило до того, що члени банди діяли всупереч плану в своїх інтересах.

Японська організована злочинність. Японський синдикат організованої злочинності, відомий як Борякудан, але який частіше називають «Якудза», складається з 2500 груп із загальною кількістю членів приблизно 110 тис. [14]. У Якудзу входять кілька великих організацій, серед яких лідирує Ямагучі-гуми, що налічує понад 26 тис. членів у складі 944 менших банд. Для Якудзи

характерна широкомасштабна міжособна боротьба між її різними угрупованнями, однак це не заважає їй долучатися до сфери законного бізнесу і займатися корупцією в межах політичної системи [26; 27].

Японська мафія – Якудза – завжди мала тісні політичні зв'язки, тож утворена в довоєнному місті Кобе Ямагуті-гумі не стала винятком. Зростання впливу угруповання почався в 1934 р., коли її учасники допомогли придушити страйк портових робітників. Для боротьби з незадоволеними були використані найрадикальніші методи, проте в результаті криваву розправу представили як звичайну вуличну бійку. Заручившись підтримкою влади, Ямагуті-гумі розгорнула широку діяльність по всій Японії, а також в інших країнах Азії і США. Крім злочинних дій, в числі яких вимагання, торгівля зброєю і маніпулювання ринком цінних паперів, організація веде власний бізнес в сфері нерухомості та будівництва. Загальна виручка дозволила цій найвідомішій мафії світу потрапити в список найбагатших у світі кримінальних спільнот, і з року в рік її становище тільки зміцнюється [28].

Японське Національне поліцейське агентство (НПА) застосовує до таких груп термін Борьокудан, що означає «несамовиті», значною мірою тому, що вони займаються наркотиками і ведуть війни між бандами. У минулому японське суспільство сприймало Якудзу, навіть попри той факт, що Якудза займалась проституцією й азартними іграми, бо вона мала репутацію Робін Гуда. Але тепер ця репутація змінилася, тому що через пограбування і здирництво з підприємств об'єктом Якудзи стали звичайні громадяни. Загальний вигляд Якудзи теж змінився. Після Другої світової війни вони дещо запозичили від американських гангстерів, наприклад, носити чорні костюми, чорні краватки та окуляри від сонця. Сьогодні, завдяки своєму відкрито визнаному існуванню і статусу у японському суспільстві, Якудза складає окремий клас зі своїм багатством, членами, культурними і політичними зв'язками. Крім того, члени Якудза відомі своїм відкритим вихвалюванням належності до організації, а кожна група має свій, відмінний від інших, значок на лацкані піджака, який відкрито демонструється у місцях зборів і будинках Якудза. Члени Якудза майже постійно піддаються татуюванню: змії, дракони, хвилі й міфічні фігури символізують їхню прадавню або щойно прийнятну організацію. Цим вони демонструють свою постійну відданість [14]. Хоча японська «Якудза» і не має на меті включитися в сферу транснаціональної діяльності, однак вона здійснює досить широку злочинну діяльність за межами національних кордонів, зокрема займається контрабандою на Гавайських островах і в Каліфорнії, а також контрабандним вивезенням зброї зі Сполучених Штатів Америки до Японії [26, с. 35]. Специфічні особливості вирізняють діяльність цього типу злочинних структур і з точки зору методів злочинної діяльності. Для «Якудзи» характерні аналітичні, а не силові методи роботи. Вимагання пов'язане не з погрозою грубого насильства, а з використанням ретельно зібраного компрометувального матеріалу. Варто зазначити, що такі методи стають дедалі характернішими і для великих злочинних співтовариств у країнах СНД (Росія, Узбекистан, Казахстан тощо) [27].

Японська ж поліція при боротьбі з організованою злочинністю виробляє багаторічний збір відомостей про історію створення організації, їхні зв'язки і структуру, чисельність, джерела доходів і фінансування, використовуваних методах тощо [29, с. 257].

Бамбуковий союз – найбільше зі злочинних угруповань, що діє на Тайвані (близько 10 тис. членів) [30]. Ця організація діє не тільки по всій Азії та країнах Тихого океану, а й в Європі, Північній і Південній Америці. Основні напрями діяльності угруповання – гральний бізнес, наркоторгівля, торгівля зброєю, крадіжки, відмивання грошей, сутенерство, замовні вбивства, вимагання, викрадення людей, шантаж, вибивання боргів, шахрайство.

Африка приваблює багатьох учених, дослідників, істориків, етнографів колоритом різних етнічних груп, унікальною культурною спадщиною, в якій дивним способом поєднуються родоплеменні звичаї корінного населення й традиції, зумовлені непростими історичними подіями епохи колонізації. Однак є ще одна загадкова грань цього континенту – кримінальна субкультура Південної Африки, яка поєднує в собі міфічну силу та найжорстокішу ефективність. Розкрити таємницю феномену південноафриканської кримінальної субкультури намагалося багато дослідників. Цьому об'єкту вивчення присвячено чимало робіт, що акцентують увагу на окремих аспектах явища: міфологічних, релігійних, соціальних, психологічних, економічних. Проте до недавнього часу бракувало комплексного дослідження тієї кримінальної субкультури. Це своєрідне завдання, яке ще варто виконати [31].

Практика показала, що вони дуже добре пристосовуються до нових умов, що виявляється в розробленні альтернативних маршрутів для обороту наркотиків, способах приховування наркотиків, виборі кур'єрів і відповідного товару для збуту. З простих перевізників, що працювали на інші транснаціональні злочинні організації, нігерійські наркоторговці перетворилися на великих ділків, які діють самостійно. І хоча відсутні свідчення про існування нігерійського картелю, все ж було виявлено певну аморфну мережу великих ділків наркобізнесу, тому немає жодних сумнівів у тому, що навіть діяльність кур'єрів ретельно планується. Представники нігерійських злочинних організацій в 90-х роках ХХ ст. з'явилися в Росії і Казахстані, де намагалися налагодити мережу збуту наркотиків [27].

Нігерійські групи найчастіше представляють собою *чарункову* структуру. Запорукою їх успішності є можливість діяти незалежно під час використання широкої мережі персональних контактів. Жінки відіграють визначальну роль, прискіпливо відстежуючи процес торгівлі – починаючи від пошуку жертви і закінчуючи її експлуатацією. Нігерійські жертви часто не сприймають себе такими, а скоріш вважають себе іммігрантами, які повинні сплатити свій борг за перевезення. У даному сенсі жертви часто перетворюються на членів злочинної групи, яка використовує їхню працю, зрештою виступаючи наглядчачами по відношенню до інших. З іншого боку, нововведення в сфері культури зменшують ймовірність того, що жертви будуть співробітничати з правоохоронними органами [16].

Нігерійські групи, які займаються торгівлею людьми з метою подальшої сексуальної експлуатації, використовують південний та південно-західний осередки як плацдарм для подальшого перевезення жертв, особливо в скандинавські країни. У багатьох випадках вони використовують дозволи на проживання в Італії або Іспанії – фальшиві або отримані шляхом фіктивного шлюбу документи, що дозволяє їм подорожувати по всій Шенгенській зоні. Можливо, наглядачі на ринках Іспанії та Італії користуються захистом з боку нігерійських організованих злочинних груп, щоб ризикнути зайти на нові ринки призначення, особливо ті, в яких проституція повністю зосереджена в руках організованих злочинних угруповань [16].

Нігерійська наркомафія складається в основному із студентів або колишніх студентів московського університету «Дружби народів». Вона перша вирішила заповнити героїнову і кокаїнову нішу і почала безкоштовно роздавати наркотики по всій країні в школах і вузах. Уклавши невеликі гроші, через місяць вони отримали колосальний ринок збуту. Однак, незважаючи на корумпованість митників, незабаром доставка наркотиків для чорношкірих нігерійців стала досить проблематичною, оскільки їх стали перевіряти особливо ретельно. Зважаючи на це, нігерійські організовані злочинні угруповання почали залучати до перевезення наркотиків російських громадян. Відомі випадки, коли студенти нігерійці заводили собі подружок – громадянок Росії та через деякий час пропонували їм поїхати на «екскурсію» по Нігерії. Якщо ті погоджувалися, нігерійці вже в Африці різними, не завжди гуманними і законними методами, втягували їх у бізнес, змушуючи ковтати капсули з наркотиками [32]. Характерною рисою діяльності наркоструктур на території нашої держави стало функціонування стійких організованих злочинних груп на етнічній основі, які об'єднують вихідців з африканських країн. Найвпливовішими серед них є нігерійські, котрі причетні до широкомасштабних операцій з незаконного міжнародного обігу наркотиків [33].

Злочинна діяльність нігерійців не обмежується незаконним оборотом наркотиків. Нігерійські організації займаються також широкомасштабним шахрайством і вимаганням, зокрема підrobкою кредитних карток і махінаціями, пов'язаними з діяльністю комерційних банків і програмами допомоги по лінії уряду. Вони досягли успіхів у виготовленні фіктивних посвідчень особи, що дають їм змогу здійснювати такі операції, як використання підrobлених чеків для одержання неінкасованих сум, субсидій, шахрайство з метою отримання соціальних пільг, одержання обманним шляхом страхових виплат і коштів за допомогою електронного переказу. Були спроби використання в окремих країнах світу традиційних способів вчинення шахрайства, зокрема внаслідок розсилення так званих нігерійських листів, що містять пропозиції щодо здійснення вигідних угод з метою подальшого заволодіння коштами [27].

Окрім традиційних сфер експлуатації (проституція, жебрацтво та крадіжки, текстильна промисловість і сільське господарство), в такі сектори, як будівництво, туризм, виїзне обслуговування, догляд за хворими та домашнє обслугову-

вання також залучаються жертви торгівлі людьми. Окрім того, тривала шкода, якої зазнають жертви, закриття малоприбуткового бізнесу в результаті впливу економічної кризи, залишає ринок відкритим для тих, хто розпоряджається нелегальною або дешевою працею. Байдужість до даної проблеми не лише прискорює подальшу торгівлю, але й руйнує соціальну структуру [16].

За інформацією Європолу, в Західній Європі та Скандинавії останнім часом істотно зріс вплив нігерійських та інших західноафриканських злочинних формувань [34; 35, с. 32].

Варто зазначити, що організовані злочинні угруповання різного етнічного походження (як, наприклад, нігерійці та румуни) домовились створити міжнародні злочинні мережі, які займаються інтернет-шахрайством і схемами відмивання коштів із застосуванням високотехнологічних засобів, таких як «Фаст Флюкс» (Fast Flux) (засіб для приховування команд і контролю ботнетів – комп'ютерних мереж, які складаються з певної кількості хостів із запущеними ботами – автономним програмним забезпеченням), для того, щоб приховати свою діяльність [16].

Серед західноафриканських (ганських, сенегальських і нігерійських) груп, що діють по всій Європі, зокрема в Італії, Франції та Іспанії, варто виокремити основних дистриб'юторів – кочівні спільноти [16].

Південноафриканська кримінальна субкультура використовує спеціальну мову, яка називається «сабела». Вона є особливим поєднанням низки етнічних говірок Південної Африки. Таким чином, «сабела» значно ускладнює можливість представникам правоохоронних органів розібратися в тому, що між собою обговорюють члени банд. У результаті ця мова є шифром, таємниці якого відомі тільки членам банд. Будь-яке сказане слово чи вислів необхідно вміти інтерпретувати, проникаючи в таємний сенс [31].

Як і будь-яка кримінальна субкультура, «цифрові банди» є закритим співтовариством з певним релігійно-філософським світоглядом. Культ Нонголози в цьому контексті заслуговує на окрему увагу (про нього йтиметься згодом). Важливо розуміти, що «цифрові банди», з погляду історії, не виникли одночасно. Згідно з дослідженнями південноафриканського історика Чарльза ван Ольсена, вони зародилися в другій половині XIX ст. Безумовно, це лише одна з версій, проте саме на той період припадає початок видобутку алмазів на території ПАР, що, безумовно, могло бути однією з причин створення таких кримінальних структур. На думку деяких дослідників, першою з'явилася банда 28-х, через кілька десятиліть були організовані 27-мі. Що стосується 26-тих, – це єдина «цифрова банда», яка виникла у в'язницях Кейптауна, тому лише вона може по праву вважатися тюремною [31].

Єдине, що не змінилося в новітній історії «цифрових банд», – це їхній внутрішній устрій і дисципліна, на якій побудовані такі організації. Як і раніше, найавторитетнішими є 27-мі та «золота лінія» 28-х. Як і раніше, члени останньої приходять у банду, проливши кров наглядача в'язниці. Що стосується 27-х, їхнім членом можна стати лише вбивши наглядача або поліцейського.

Здебільшого для цього використовують холодну зброю. Це своєрідний тест для новачків у в'язниці. Ув'язненому дають можливість визначитися, до якої банди він хоче приєднатися. При цьому 27-мі є третейськими суддями [31].

Також необхідно виокремити етнічний характер сомалійських піратів і піратство в Гвінейській затоці. Американська організація “Океани без піратства” (“Oceans Beyond Piracy”) – проєкт американського фонду «One Earth Future» у 2016 р. визнала Гвінейську затоку найнебезпечнішим місцем на Землі для мореплавців [36].

«Організована злочинність в Австралії» – збірна назва різних злочинних сімей та організованих злочинних синдикатів, які здійснюють свою злочинну діяльність в Австралії. Відповідні етнічні групи займаються незаконним обігом наркотиків, вчиняють убивства на замовлення, вимагання та інші злочини.

На початку 1980-х років у Сіднеї і Мельбурні виникли перші етнічні банди, до цього часу встигли підросли діти мігрантів, які рятувалися або від воєн і геноциду у В'єтнамі та на Близькому Сході, або від злиднів і безправ'я в своїх країнах. Невдоволення своїм становищем і невизначеністю соціального статусу змушувало підлітків і молодь з азіатських країн об'єднуватися у вуличні банди, такі як Black Dragons, Lebanese Tigers або Turkish Lions [37; 38]. Вважається, що до складу цих банд входять переважно вихідці з Південно-Східної Азії, передусім в'єтнамці [39]. Згодом деякі банди стали перетворюватися в злочинні угруповання, які в пошуках нових джерел доходу почали вторгтися на території, контрольовані іншими бандами. Як наслідок, звичайні для молодіжних банд бійки поступово переростали в справжнісінькі бандитські війни, що супроводжувалися нападами із застосуванням зброї, холодної і навіть вогнепальної, «коктейлів Молотова» і вибухами будинків конкурентів [39]. Нерідко жертвами вуличних банд ставали випадкові люди, які не мали ніякого стосунку до них. Активність і жорстокість вуличних банд привернула до них увагу спочатку громадськості та ЗМІ, а потім і влади. У 2010 р. для боротьби з молодіжними бандами було сформовано оперативну групу поліції штату Вікторія на чолі з виконуючим обов'язки детектива інспектором Дейвом де Франческо, яка називалася Task Force Echo (з англ. – «Цільова група Ехо») [40]. За даними поліції, членами подібних банд були в'єтнамці, камбоджійці, вихідці з Близького Сходу, сомалійці, турки, латиноамериканці, а також білі австралійці [41]. “Evil Warriors” – організоване злочинне угруповання, що базується в місті Уейд (Північна територія) і навколо нього. Банда повністю складається з австралійських аборигенів. У 2006 р. привернула до себе загальнонаціональну увагу після запеклої війни зі своїми суперниками з банд Judas Priests і Slayer Mob [42].

Аналізуючи австралійський досвід протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, сформованими на етнічному ґрунті, варто вказати на позитивні аспекти такої діяльності. Окрім Державної поліції і Департаменту юстиції, які офіційно збирають статистичну інформацію в форматі регіонального розподілу злочинності, виокремимо Австралійський інститут кримінології, який збирає національну статистику зі злочинності в

країні. Австралія вважається однією з найбезпечніших країн, але на всій території діє низка етнічних організованих угруповань, які розділили сфери бізнесу та територію. Сьогодні в Австралії діють такі організовані групи і злочинні організації, які сформовані на етнічній основі:

1. Європейсько-австралійські угруповання: «Заслужене суспільство» (Мельбурн) – калабрійська злочинна група («ндрангета»); Карлтонська банда (Мельбурн) – італійсько-австралійська злочинна організація; Мельбурнська банда (англ. The Melbourne Crew, TMC) – австралійсько-європейська організована злочинна група; The Sunshine Boys – австралійсько-європейська організована злочинна група; російська мафія; сербська мафія; балканська мафія.

2. Банди Східної і Південно-Східної Азії: китайська мафія; в'єтнамська мафія; японська мафія.

3. Близькосхідні банди: DLASTHR (ассірійська злочинна організація); Sword Boys, до складу якої входять в основному ліванські австралійці; M'bros, Spider Boys і Scorpion Boys, Telopea Street Boys (ліванське угруповання), Bronx Boys і The True Kings.

4. Тихоокеанські банди (Тихоокеанські злочинні групи, що складаються з вихідців з островів Тихого океану): Bloods and Crips, The Bloods, Tongan Mafia, Samoan Assassin Squad, Gee40, Crazy Little Coconuts, Full-Blooded Islanders, CB4, Respect Samoan People, Lavs (жіноча).

5. Африканські банди: African Kings (сомалійська вулична банда); Apex – (банда, створена молодими вихідцями з Південного Судану); Blood Drill Killers (банда, створена з південносуданців); Menace to Society (банда, створена з південносуданців).

6. Банди байкарів: Bandidos; Coffin Cheaters; “Comanchero”; Gypsy Jokers; Hells Angels; Nomads; Notorious; Rebels.

Крім перерахованих вище, також до австралійського мотоклубу «поза законом» належать Finks, Black Uhlans, The Odin's Warriors, Brotherhood, Cruisers, Renegades, Satans Soldiers, Tramps, Vikings, Immortals, Red Devils, Blonks, Rock Machine, Satan's Riders, Devil's Henchmen і Outlaws [43].

7. Латиноамериканські картелі: колумбійський Боготський картель (нині неіснуючий), мексиканський Картель Сіналоа.

8. Вуличні й молодіжні банди.

Поліція Квінсленда вважає, що значну частину шахрайських операцій з кредитними картами в Австралії проводять саме румунські злочинці [44], і причиною тому є той факт, що значна їх частина має технічну освіту (знання математики та інформатики), – це програмісти, співробітники обчислювальних центрів. До речі, за часів комуністичної Румунії фахівці з програмування були широко затребувані в країнах-учасницях Організації Варшавського Договору [45].

Зібрані статистичні дані Австралійським інститутом кримінології аналізуються і в подальшому на основі цих даних розробляються заходи, направлені на запобігання організованим злочинності, що в свою чергу ефективно впливає

на зниження рівня злочинності. Також позитивним моментом діяльності інституту, окрім проведення кримінологічних досліджень і вивчення інформації про результати досліджень, є проведення та організація конференцій і семінарів з подальшою апробацією публікацій та матеріалів, отриманих під час таких заходів, що ефективно впливає на роботу не тільки інституту, а й всіх правоохоронних органів Австралії.

Л. Кулик та М. Бадюк у своїй роботі проаналізували зарубіжний досвід протидії транснаціональній організованій злочинності та висунули низку положень, що мають істотне значення для удосконалення національної правової системи протидії організованим, зокрема транснаціональним, злочинним структурам. Так, у боротьбі з організованою злочинністю належно реалізовані керівні принципи щодо попередження організованої злочинності (стандарті і норми ООН), що стосуються: залучення до співпраці засобів масової інформації; розробки та впровадження детальних правових програм, що сприяють виявленню фактів вчинення злочинів; практики конфіскації доходів, отриманих від злочинної діяльності; зосередження уваги на виявленні каналів обігу грошових коштів, установа надійних бар'єрів між фінансовими ринками та ринками незаконно придбаного капіталу; наділення правоохоронних органів належними повноваженнями в законодавчому порядку; створення спеціалізованих міжвідомчих установ, які будуть конкретно займатися питаннями організованої злочинності [46; 47].

Тож прийняття у найближчій перспективі нової концепції щодо протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, сформованими на етнічній основі, має стати результатом всебічного, ґрунтовного аналізу поточної ситуації в державі з урахуванням наявних викликів і загроз,

Висновки. Насамкінець зауважимо, що здійснити повне та всебічне дослідження зарубіжного досвіду протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, практично неможливо, бо для цього необхідно присвятити кожній етнічній злочинній групі окреме дисертаційне дослідження, відповідно, й здійснити аналіз досвіду правоохоронних органів щодо протидії етнічній злочинності кожної з держав. Але опиратися на найбільш ефективний досвід інших держав усе ж таки є необхідним.

У кожній державі діяльність організованих груп і злочинних організацій, які сформовані на етнічній основі, обумовлена особливостями політичного, економічного, національного, релігійного устрою суспільства. Відповідно, кожна держава повинна вживати таких заходів, які можуть виявитися необхідними, зокрема у відповідних випадках у сфері внутрішнього законодавства, для забезпечення того, щоб такі організовані групи і злочинні організації, втрачали свій вплив з подальшим притягненням винних до кримінальної відповідальності.

Отже, звернення до зарубіжного досвіду щодо вивчення досвіду збирання інформації, статистики, порівняння характеристик організованих етнічних груп, узагальнення різних стратегій контролю над етнічною злочинністю (як успіш-

них, так і неефективних), урахування рекомендацій міжнародних організацій, а також системи профілактичного реагування дозволить удосконалити діяльність правоохоронних органів України, виробити власні методи вирішення цієї небезпечної соціальної проблеми.

Список літератури

1. Кузнецов К. В. Особенности формирования и реализации криминальной деятельности организованных этнических преступных формирований в зарубежных странах (на примере наиболее влиятельных этнических преступных сообществ и группировок). *Общество и право*. 2017. № 3 (61). С. 61–66.
2. Бахуринська О. Поняття «злочинна спільнота»: проблеми правового та кримінологічного визначення. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 190–195.
3. Ансель М. Методологические проблемы сравнительного права. *Очерки сравнительного права*. Москва : Прогресс, 1981. С. 38–41.
4. Вінчук В. В. Шляхи удосконалення протидії організованим злочинності за часів незалежності України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2013. Спецвип. № 6. С. 286–299.
5. Підболячий М. В. Запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються етнічними організованими злочинними групами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2019. 21 с.
6. Лаурейн С. Организованная преступность в Соединенных Штатах Америки: проблемы и тенденции: 80-е годы XX века – начало 2000-х годов : дис. ... канд. истор. наук : 07.00.03. Москва, 2005. 197 с.
7. Охріменко І. М. Компаративістика у дидактичному проектуванні процесу підготовки поліцейських. *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2016. С. 66–67.
8. Воронин М. Ю., Петров С. П. Криминологическая характеристика этнических преступных сообществ в сфере незаконного оборота наркотиков. *Оперативно-розыскная деятельность* : бюллетень. 2007. № 2. С. 33–38.
9. Поздняков А. Н. Этническая преступность: наркоэкспансия. *Успехи современной науки*. 2016. № 6. Т. 3. С. 89–93.
10. Скулиш В. Є. Еволюція транснаціональних злочинних організацій в умовах глобалізації. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Правознавство. 2011. Вип. 578. С. 114–117.
11. Лазарева А. Етнічна злочинність – незручна тема. *Український тиждень*. 2018. № 28 (556). 12 лип.
12. Пырчев С. В. Международный опыт противодействия лидерам организованной преступности и возможность его применения в Российской Федерации. *Юридическая наука и практика. Вестник Нижегородской академии МВД России*. 2017. № 1. С. 392–397.
13. Виклюк А. М. Российский и зарубежный опыт противодействия организованной преступности. *ЭГО: Экономика. Государство. Общество*. 2010. № 03 (3). URL: <http://ego.uara.ru/issue/2010/03/9>.
14. Долженков О. Ф. Особливості інфраструктури етнічних злочинних угруповань азіатського походження. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 1999. № 3. С. 40–43.
15. Найт Б., Елкина А. Европейская мафия: главные игроки на криминальной карте ЕС. URL: <https://p.dw.com/p/3SU3w> (дата звернення: 10.04.2021).
16. Оцінка загроз організованої злочинності в Європейському Союзі. *ОСТА: звіт*. 2011. 52 с.
17. Ізраїльська мафія. *Вікіпедія – вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 18.04.2021).
18. Can Narendra Modi bring Dawood Ibrahim back to India from Pakistan? URL: <https://www.dnaindia.com/mumbai/report-can-narendra-modi-bring-dawood-ibrahim-back-to-india-from->

pakistan-1982500 (дата звернення: 10.04.2021).

19. Raghavan R.K. 'D' Company on the run? *India's National Magazine from the publishers of the Hindu*. 2003. Vol. 20. Issue 4. February 15–28. URL: <https://web.archive.org/web/20071022174950/http://flonnet.com/fl2004/stories/20030228003910800.htm>.

20. Пакистанская мафия. *WIKIZERO – бесплатная энциклопедия*. URL: <https://www.wikizero.com/ru/> (дата звернення: 08.04.2021).

21. Міщенко Т. М. Правовий статус Служби безпеки України у боротьбі з організованою злочинністю, що супроводжується корупцією. *Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 28–29 жовт. 2016 р.). Запоріжжя, 2016. С. 99–101.

22. Невзоров І. Л., Расюк А. О. Боротьба з організованою злочинністю у Китайській Народній Республіці. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 2. С. 170–179.

23. 13 найбільш відомих і зухвалих мафій світу. URL: <https://versii.if.ua/novunu/13-nayblilsh-vidomih-i-zuhvalih-mafiy-svitu/> (дата звернення: 10.04.2021).

24. Атака вьетнамской «Змеи». *Аргументы и факты*. 1999. № 42. С. 24. *Vietnamtown. Moscow news*. 1999. 27 Dec.

25. Оргпреступность в Северной Корее. URL: <https://forum.tks.ru/showthread.php?p=2602410> (дата звернення: 15.04.2021).

26. Основы борьбы с организованной преступностью / под ред. В. С. Овчинского, В. Е. Эминова, Н. П. Яблокова. Москва : Инфра-М, 1996. 236 с.

27. Біленчук П. Д., Гель А. П., Семаков Г. С. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : МАУП, 2007. 512 с.

28. Сила вне закона: Самые влиятельные мафии в мире. URL: <https://www.kp.ru/putevoditel/interesnye-fakty/samie-vliyatelnie-mafii-v-mire/> (дата звернення: 10.04.2021).

29. Шакирьянов М. М. Противодействие организованной преступности: российский и зарубежный опыт. *Вестник Казанского юридического института МВД России*. 2018. Т. 9. № 2. С. 254–259.

30. На Тайване освобожден глава энергетической компании, которого месяц держали в заложниках. URL: <https://www.newsru.com/crime/28oct2015/hostagetaiwan.html> (дата звернення: 10.04.2021).

31. Печерський В. Гангстери Кейптауна. *Тиждень*. 2018. № 29 (557). 19 лип. URL: <https://tyzhden.ua/Society/171098> (дата звернення: 25.04.2021).

32. Преступность и наркотики. *Медицинская информационная сеть*. URL: <https://www.medicinform.net/narco/narco2.htm> (дата звернення: 10.04.2021).

33. Скулиш Є. Міжнародне співробітництво у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності. *EAI. Бюллетень*. 2007. № 1 (7). URL: <http://www.eai.org.ua/ua/digest/issue7/1143/>.

34. Полицейская служба Европол обнародовала доклад, посвященный криминальной обстановке в Европе. URL: http://www.crimpravo.ru/blog/organized_crime/1126.html (дата звернення: 10.04.2021).

35. Кузнецов К. В. Криминологическая характеристика и предупреждение организованной этнической преступности : дисс. ... канд. юрид. наук. 12.00.08. Москва, 2018. 279 с.

36. Американцы назвали самых опасных пиратов: Сомали потеряло «лидерство». *Телеканал новостей «24» (24tv.ua)*. 2016. 3 мая.

37. Nulley. Photos of Australia's Most Fashionable Gang. *Vice Media*. 2015. 31 July 2015.

38. Putting Broady on the map. *The Age*. 2013. 21 September.

39. Buttler M. Gangs want guns say neighbours. *Herald Sun*. 2010. 19 May.

40. Special task force to tackle gang violence. *ABC*. 2010. 11 June.

41. White R., Perrone S., Guerra C., Lampugnani R. Ethnic Youth Gangs in Australia Do They Exist? *Overview Report. Australian Multicultural Foundation*. 1999. 322 p.

42. West J. Aboriginal Headbanging. *Vice Media*. 2008. 2 August.

43. Candace Sutton Biekie nation – the outlaw gangs in your backyard. *News.com.au* 2013. 3 August.

44. Romanian scammers targeting Sydney ATMs. 2013. 15 August. URL: <https://www.theaustralian.com.au/news/nation/romanian-scammers-targeting-sydney-atms/story-e6frg6nf-1226697744244> (дата звернення: 10.04.2021).

45. Why Romanians specialise in ATM skimming. URL: <https://www.smh.com.au/national/why-romanians-specialise-in-atm-skimming-20111215-1ow7w.html> (дата звернення: 20.04.2021).

46. Кулик Л., Бадюк М. Зарубіжний досвід протидії транснаціональній організованій злочинності. *Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії злочинності* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 13 листоп. 2015 р.). Одеса : ОДУВС, 2015. 202 с.

47. Стельмахов В., Бондарчук В. Шляхи подолання транснаціональної організованої злочинності. *Наука онлайн* : міжнар. електрон. наук. журнал. 2018. № 5. URL: <https://nauka-online.com/ua/publications/yurisprudentsiya/2018/5/shlyahi-podolannya-transnatsionalnoyi-organizovanoyi-zlochinnosti/>.

References

1. Kuznecov, K.V. (2017). Osobennosti formirovaniya i realizacii kriminal'noj dejatel'nosti organizovannyh jetnicheskikh prestupnyh formirovanij v zarubezhnyh stranah (na primere naibolee vlijatel'nyh jetnicheskikh prestupnyh soobshhestv i gruppirovok. *Obshhestvo i pravo – Society and law, issue 3 (61), 61–66* [in Ukrainian].

2. Bahurynska, O. (2020). Ponjattja «zlochynna spil'nota»: problemy pravovogo ta kryminologichnogo vyznachennja. *Pidpryjemnyctvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law, 1, 190–195* [in Ukrainian].

3. Ansel, M. (1981). Metodologicheskie problemy sravnitel'nogo prava. *Ocherki sravnitel'nogo prava – Essays on Comparative Law, 38–41*. Moscow: Progress [in Russian].

4. Vincuk, V.V. (2013). Shljahi udoskonalennja protidії organizovanij zlochinnosti za chasiv Nezalezhnosti Ukraini. *Visnik Lugans'kogo derzhavnogo universitetu vnurishnih sprav imeni E. O. Didorenka – Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E. A. Didorenko, special issue 6, 286–299* [in Ukrainian].

5. Pidboljachnij, M.V. (2019). Zapobigannja korislivim nasil'nic'kim zlochynam, shho vchinjajut'sja etnichnimi organizovanimi zlochinnimi grupami. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

6. Laurejn, S. (2005). Organizovannaja prestupnost' v Soedinennyh Shtatah Ameriki: problemy i tendencii: 80-e gody XX veka – nachalo 2000-h godov. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

7. Ohrimenko, I.M. (2016). Komparatyvistyka u dydaktychnomu proektuvanni procesu pidgotovky policejs'kyh. *Svitovij dosvid pidgotovky kadrov policii' ta jogo vprovadzhennja v Ukraїni: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Dnipropetrovsk, 17 berez. 2016 r.) – World experience of police training and its implementation in Ukraine: Proceedinds of the International Scientific and Practical Conference*. Dnipropetrovsk: Lira LTD, 66–67 [in Ukrainian].

8. Voronin, M.Ju., Petrov, S.P. (2007). Kriminologicheskaja charakteristika jetnicheskikh prestupnyh soobshhestv v sfere nezakonnogo oborota narkotikov. *Operativno-rozysknaja dejatel'nost: bjulleten – Operational-search activity: bulletin, issue 2, 33–38* [in Russian].

9. Pozdnjakov, A.N. (2016). Jetnicheskaja prestupnost: narkoekspansija. *Uspehi sovremennoj nauki, Vol. 3, 6, 89–93* [in Russian].

10. Skulysh, V.Je. (2011). Evoljucija transnacionalnyh zlochynnyh organizacij v umovah globalizacii. *Naukovyj visnyk Cherniveckogo universytetu – Scientific Bulletin of Chernivtsi University, issue 578, 114–117* [in Ukrainian].

11. Lazareva, A. (2018). Etnichna zlochynnist' – nezruchna tema. *Ukrainskij tyzhden – Ukrainian week, issue 28 (556)* [in Ukrainian].

12. Pyrchev, S.V. (2017). Mezhdunarodnyj opyt protivodejstvija lideram organizovanoj prestupnosti i vozmozhnost ego primenenija v Rossijskoj Federacii. *Juridicheskaja nauka i praktika*.

Vestnik Nizhegorodskoj akademii MVD Rossii – Legal science and practice. Bulletin of the Nizhny Novgorod Academy of the Ministry of Internal Affairs of Russia, issue 1, 392–397 [in Russian].

13. Vikljuk, A.M. (2010). Rossijskij i zarubezhnyj opyt protivodejstvija organizovannoju prestupnosti. *JeGO: Jekonomika. Gosudarstvo. Obshhestvo – ESS: Economics. State. Society, issue 3 (3)*. URL: <http://ego.uapa.ru/issue/2010/03/9> [in Russian].

14. Dolzhenkov, O.F. (1999). Osoblyvosti infrastruktury etnichnyh zlochynnyh ugrupovan' aziats'kogo pohodzhennja. *Visnyk Odes'kogo instytutu vnutrishnih sprav – Bulletin of the Odessa Institute of Internal Affairs, issue 3, 40–43* [in Ukrainian].

15. Najt, B., Elkina, A. Evropejskaja mafija: glavnye igroki na kriminalnoj karte ES. URL: <https://p.dw.com/p/3SU3w> [in Russian].

16. Ocinka zagroz organizovanoi zlochynnosti v Jevropejskomu Sojuzi (2011). *OSTA: zvit, 52* [in Ukrainian].

17. Izrilska mafija. *Vikipedija – vilna encyklopedija – Wikipedia is a free encyclopedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].

18. Can Narendra Modi bring Dawood Ibrahim back to India from Pakistan? URL: <https://www.dnaindia.com/mumbai/report-can-narendra-modi-bring-dawood-ibrahim-back-to-india-from-pakistan-1982500>.

19. Raghavan, R.K. (2003). 'D' Company on the run? *Indias National Magazine from the publishers of the Hindu. Vol. 20, Issue 4, February 15–28*. URL: <https://web.archive.org/web/20071022174950/http://flonnet.com/fl2004/stories/20030228003910800.htm>.

20. Pakistsanskaja mafija. *WIKIZERO – besplatnaja jencoklopedija – WIKIZERO is a free encyclopedia*. URL: <https://www.wikizero.com/ru/> [in Russian].

21. Mishhenko, T.M. (2016). Pravovyj status Sluzhby bezpeky Ukrai'ny u borot'bi z organizovanoju zlochynnistju, shho suprovodzhujet'sja korupcijeju. *Aktual'ni pytannja rozvytku derzhavnosti ta pravovoi' systemy v suchasnij Ukrai'ni: materialy mizhmar. nauk.-prakt. konf. (Zaporizhzhja, 28–29 zhovt. 2016 r.) – Actual issues of statehood and legal system development in modern Ukraine: Proceedings of International Scientific and Practical Conference. Zaporizhzhia, 99–101* [in Ukrainian].

22. Nevzorov, I.L., Rasjuk, A.O. (2013). Borotba z organizovanoju zlochynnistju u Kytaj's'kij Narodnij Respublici. *Borotba z organizovanoju zlochynnistju i korupcijeju (teorija i praktyka) – Combatting organized crime and corruption (theory and practice), issue 2, 170–179* [in Ukrainian].

23. 13 najbilsh vidomyh i zuhvalyh mafij svitu. URL: <https://versii.if.ua/novunu/13-naybilsh-vidomih-i-zuhvalih-mafij-svitu/> [in Ukrainian].

24. Ataka vetnamskoj «Zmei» (1999). *Argumenty i fakty, 27 Dec., (№ 42)*, 24. Vietnamtown. Moscow news [in Russian].

25. Orgprestupnost v Severnoj Koree. URL: <https://forum.tks.ru/showthread.php?p=2602410> [in Russian].

26. Osnovy borby s organizovannoju prestupnostju. V. S. Ovchinskyi, V. E. Jeminov, N. P. Jablokov (Eds.) (1996). Moscow: Infra-M [in Russian].

27. Bilenchuk, P.D., Gel, A.P., Semakov, G.S. (2007). Kryminalistychna taktyka i metodyka rozsliduvannja okremykh vydiv zlochyniv. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].

28. Sila vne zakona: Samye vlijatelnye mafii v mire. URL: <https://www.kp.ru/putevoditel/interesnye-fakty/samie-vlijatelnie-mafii-v-mire/> [in Russian].

29. Shakirjanov, M.M. (2018). Protivodejstvie organizovannoju prestupnosti: rossijskij i zarubezhnyj opyt. *Vestnik Kazanskogo juridicheskogo instituta MVD Rossii – Bulletin of the Kazan Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Russia, Vol. 9, issue 2, 254–259* [in Russian].

30. Na Tajvane osvobozhden glava jenergeticheskoi kompanii, kotorogo mesjac derzhali v zalozhnikah. URL: <https://www.newsru.com/crime/28oct2015/hostagetaiwan.html> [in Russian].

31. Pecherskyj, V. (2018). Gangstery Kejptauna. *Tyzhden – Week, issue 29 (557)*. URL: <https://tyzhden.ua/Society/171098> [in Ukrainian].

32. Prestupnost i narkotiki. *Medicinskaja informacionnaja set – Medical information network*. URL: <https://www.medicinform.net/narco/narco2.htm> [in Russian].

33. Skulysh, Je. (2007). Mizhnarodne spivrobotnyctvo u sferi protydyii' transnacional'nij organizovaniy zlochynnosti. *EAI. Bjulleten – EAI. Bulletin, issue 1 (7)*. URL: <http://www.eai.org.ua/ua/digest/issue7/1143/> [in Ukrainian].
34. Policiejskaja sluzhba Evropol obnarodovala doklad, posvjashhennyj kriminalnoj obstanovke v Evrope. URL: http://www.crimpravo.ru/blog/organized_crime/1126.html [in Russian].
35. Kuznecov, K.V. (2018). Kriminologicheskaja harakteristika i preduprezhdenie organizovannoj jetnicheskoj prestupnosti. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].
36. Amerikancy nazvali samyh opasnyh piratov: Somali poterjalo "Liderstvo" (2016). *Telekanala novostej "24" (24tc.ua) – TV channel news "24" (24tc.ua), 3 maja* [in Russian].
37. Nulley (2015). Photos of Australia's Most Fashionable Gang. *Vice Media, 31 July*.
38. Putting Broady on the map (2013). *The Age, 21 Sept*.
39. Buttler, M. (2010). Gangs want guns say neighbours. *Herald Sun, 19 May*.
40. Special task force to tackle gang violence (2010). *ABC, 11 June*.
41. White, R., Perrone, S., Guerra, C., Lampugnani, R. (1999). Ethnic Youth Gangs in Australia Do They Exist? *Overview Report. Australian Multicultural Foundation, 322*.
42. West, J. (2008). Aboriginal Headbanging. *Vice Media, 2 August*.
43. Candace Sutton Bikie nation – the outlaw gangs in your backyard (2013). *News.com.au, 3 August*.
44. Romanian scammers targeting Sydney ATMs (2013). *15 August*. URL: <https://www.theaustralian.com.au/news/nation/romanian-scammers-targeting-sydney-atms/story-e6frg6nf-1226697744244>.
45. Why Romanians specialise in ATM skimming. URL: <https://www.smh.com.au/national/why-romanians-specialise-in-atm-skimming-20111215-1ow7w.html>.
46. Kulyk, L., Badjuk, M. (2015). Zarubizhnyj dosvid protydyii' transnacional'nij organizovaniy zlochynnosti. *Kryminal'no-pravovi ta kryminologichni zahody protydyii' zlochynnosti: materialy vseukr. nauk.-prakt. konf. (Odesa, 13 lystop. 2015 r.) – Criminal law and criminological measures to combat crime: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*. Odessa: ODUVS, 20–22 [in Ukrainian].
47. Stelmahov, V., Bondarchuk, V. (2018). Shljahy podolannja transnacional'noi' organizovanoi' zlochynnosti. *Nauka onlajn: mizhnar. elektron. nauk. Zhurnal – Science online: International. electronic scientific journal, issue 5*. URL: <https://nauka-online.com/ua/publications/yurisprudentsiya/2018/5/shlyahi-podolannya-transnatsionalnoyi-organizovanoyi-zlochinnosti/> [in Ukrainian].

Sevruk V. G., PhD in Law, leading researcher department of organization of scientific activity and protection of intellectual property rights, senior researcher National Academy of Internal Affairs, Ukraine, Kyiv.

e-mail: vovasevruklev@gmail.com ; ORCID 0000-0003-3444-9706

Theoretical and applied problems of counteracting organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis in Asia, Africa and Australia

Formation by the Ukrainian state of a multi-vector mechanism of counteraction to organized groups and criminal organizations formed on an ethnic basis is impossible without understanding the essence of this problem, relevant statutory concepts and classification and separation of features of organized ethnic crime, which are important for law enforcement and the main effective factor in such activities is to guarantee the security of citizens and the integrity of the state from criminal encroachments of organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis. It is stated that today among domestic scientists there are no comprehensive studies of organized groups and criminal organizations, which are formed on an ethnic basis. At the same time, such comprehensive studies are absent in European and American. researchers. Although the latter have positive isolated changes in this area. The main attention and efforts of researchers are attracted to large-scale organized ethnic groups.

Based on a comparative legal study of foreign experience in Asia, Africa and Australia in combating crimes committed by organized groups and criminal organizations formed on an ethnic basis, the possibilities of introducing positive foreign experience in the work of law enforcement agencies of Ukraine have been identified. It is noted that the importance of our scientific intelligence, first of all, is that in practice, law enforcement agencies engaged in combating organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis, had the opportunity to have an idea of this negative phenomenon. The article also emphasizes the peculiarities of collecting, analyzing, accumulating and storing information exchange for its convenient and effective use by law enforcement agencies of different countries in detecting, documenting and investigating crimes committed by organized groups and criminal organizations formed on an ethnic basis.

Keywords: ethnic crime; organized groups that are formed on an ethnic basis; criminal organizations that are formed on an ethnic basis; counteraction; foreign experience.

Рекомендоване цитування: Севрук В. Г. Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованим групам і злочинним організаціям, які сформовані на етнічній основі в країнах Азії, Африки та Австралії. *Проблеми законності*. 2021. Вип. 154. С. 198–218. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.154.232339>.

Suggested Citation: Sevruk, V.G.. (2021) Teoretychni ta prykladni problemy protydii orhanizovanym hrupam i zlochynnym orhanizatsiiam, yaki sformovani na etnichnii osnovi v krainakh Azii, Afryky ta Avstralii [Theoretical and applied problems of counteracting organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis in Asia, Africa and Australia]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue 154, 198–218*. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.154.232339> [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 10.06.2021 р.